

Participarea Ripensiei la competițiile fotbalistice interne (1928–1931)

Participation of the Ripensia team in the internal football competitions (1928–1931)

EUSEBIU NARAI*

Abstract. Created in order to revive Banat and Romanian football, Ripensia, the first professional club in our country, announced itself as a worthy replacement for the Chinese team, whose „star” was getting closer and closer to the west. From the very beginning, Ripi had many obstacles to overcome: frequent changes in sports legislation; the attitude, often discriminatory, on the part of the governing bodies of Romanian football; the attempts of some Transylvanian or Bucharest groups to „steal” their players; legitimization of some players; the hostility of the public and even of the law enforcement bodies, in certain situations; anti-Semitic attacks or directed against the multiethnic character of the Timișoara team; the generally negative influence of the political factor on the functioning of the club; the rather precarious financial situation, in certain stages of its existence and so on. Managing to overcome, quite quickly, most of the obstacles mentioned above, Ripensia has become a flagship team of Romanian football, obtaining, several times, the title of national champion or winning the Romanian Cup, in addition to successfully representing over borders the colors of the club or even of the National Team. Also built on multiethnic, multilingual and multiconfessional bases, other teams operating in interwar Timișoara (the Chinese, „CFR”, „Politehnica”; „Banat”, RGMT) did not manage to match the fame of Ripensia until its disappearance from the firmament of Timișoara, Banat, Romanian or European football (in the case of „Poli”), and in other situations there were only temporary opponents of it in various competitions.

Keywords: multiethnicity, multilingualism, multiconfessionality, professional football team, *Ripensia*.

* Lect. univ. dr., Universitatea de Vest din Timișoara, e-mail: eusebiu.narai@yahoo.com.

În alegerea temei de față am pornit de la premisa că sportul, în general, și fotbalul, în particular, sunt fenomene cu un puternic impact social, iar modul în care se desfășoară diverse manifestări sportive sunt o reflecție, pe un alt plan, al „stărilor de lucruri” dintr-o societate. Așadar, am încercat să subliniez conexiunile, de multe ori invizibile, dintre economie, societate și viața sportivă, fotbalul dobândind, în secolul XX, o dimensiune socială apreciabilă.

Studiul s-a realizat prin alternarea a cel puțin două metode, *analiza și comparația*, îmbinând informațiile din lucrările de specialitate și cele inserate în paginile cotidianului *Vestul*, un ziar cu o rubrică sportivă foarte consistentă și foarte bine întocmită.

Deși exista, în Timișoara, o mare pasiune pentru fotbal în primele decenii ale secolului XX, mirajul profesionismului a determinat un masiv exod de jucători din România și, în final, destrămarea marii echipe *Chinezul*. Așadar, pentru a contracara regresul sau stagnarea, forurile organizatorice au ajuns la concluzia că era vitală – pentru fotbalul local – introducerea profesionismului. Până la urmă, s-a luat decizia, considerată istorică, de a pune bazele primului club profesionist din România, astfel încât, în intervalul 21–22 octombrie 1928, în sala Primăriei Timișoarei, s-a desfășurat, sub președinția doctorului Cornel Lazăr–administratorul financiar al județului Timiș-Torontal –, adunarea generală de constituire a clubului amintit¹.

Cu această ocazie, avocatul Livius Iuga a conferențiat despre importanța și necesitatea profesionismului, considerat drept singura soluție posibilă „pentru mântuirea și prosperarea fotbalului românesc”. Alături de cei menționați mai sus, în comitetul de conducere figurau alte personalități ale vieții publice: dr. V. Boleanțu, dr. Coriolan Băran, dr. I. Ionescu, ing. C. Liuba, dr. P. Nicolaevici, dr. E. Enciulescu, dr. K. Feld, ing. A. Cucu, dr. A. Frenkel, dr. T. Gruiescu, dr. A. Iancu, E. Hiller, Berger, I. Reda, ing. Dionisie Balász ș.a.².

Tot atunci s-a pus problema numelui noului club. În acest sens, inginerul cadastral Adam Cucu a studiat mai multe hărți vechi și a ajuns la concluzia că, pe timpul ocupației romane, teritoriul Banatului ar fi fost cuprins în *Dacia Ripensis*. Sperând că numele cu sonoritate aspră va fi transformat în renume, inițiatorii au botezat echipa, încă necunoscută, *Ripensia*. Această opțiune a fost confirmată, de altfel, și de unele documente istorice. Astfel, Francesco Grisellini, în lucrarea *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei*, făcea distincția între Banat (*Dacia Ripensis*) și Transilvania (*Dacia Mediteraneeă*), pe de o parte, și, respectiv, Moldova și Valahia (*Dacia Transalpina*). De asemenea, în lucrarea *Banatul de altădată*, Teodor V. Păcățian considera că împăratul Traian a numit Banatul *Dacia ripensis* (*Dacia răpoasă*), „în urma faptului că

¹ Cristofor Cristi Alexiu, *Ripensia. Nostalgii fotbalistice*, Timișoara, Ed. Helicon, 1992, p. 20.

² *Ibidem*, pp. 20–21.

trei râuri îi spală marginile (...): Mureșul, Tisa și Dunărea”. La rândul său, academicianul Alexandru Graur a încercat să clarifice problema denumirii clubului timișorean într-o scrisoare datată 4 iulie 1984: „La întrebarea dumneavoastră (Cristofor Cristi Alexiu – *n.n.*) nu pot să vă dau decât o presupunere a mea, deoarece nu pot ști ce a fost în mintea celor care au ales numele *Ripensia* pentru echipa de fotbal. Dacia vecină cu Dunărea se chema – în limba dacă – *Malvensis*; având în vedere că *mal*, cuvântul românesc, este de origine dacă, nu ne vom mira aflând că românii au tradus numele prin *Ripensis* (*ripa*, de unde *râpă* al nostru, însemna în latinește mal, coastă). Probabil că de la Dacia *Ripensis* s-a luat numele *Ripensia*”. Într-o discuție purtată de către ing. Traian Vuia, fost cronicar sportiv și membru în conducerea clubului, cu arheologul Hadrian Daicoviciu, acesta din urmă a subliniat faptul că *Dacia Ripensis* nu ar fi încorporat Banatul, ci un teritoriu situat la sud-vest, în fosta Iugoslavie; vestitul arheolog concluziona că, deși nu respectă adevărul istoric, denumirea este frumoasă și inspirată³.

Majoritatea conducătorilor tehnici ai *Ripensiei* (Plattko, Kertész, Konrádt I, Heinlein, Uridil), cu excepția lui Sepp Pojar, n-au rămas la echipă mai mult de doi ani, ceea ce dovedește faptul că **stilul** formației nu a fost imprimat de antrenori.

Bindea spunea, la un moment dat, următoarele: „Nu toți jucătorii *Ripensiei* erau talentați. Unii suplineau, însă, talentul cu o dăruire formidabilă, cu o voință și cu o forță de luptă uimitoare. Talentul unora se împletea cu dârzenia și tenacitatea altora, și astfel echipa noastră devenea o forță. Și mai e ceva! La *Ripensia* eram o mare și adevărată familie! Ne unea dragostea pentru fotbal și pentru echipă. Ne antrenam cu multă plăcere. Fiecare căuta să-și corecteze punctele mai slabe. Și exersam, exersam mereu. Ore întregi trăgeam la poartă. Era un bombardament infernal. Dr. Cornel Lazăr, președintele *Ripensiei*, se plângea că nu aveam ghete”⁴.

Dobay confirma, pe un ton mult mai critic, însă, aprecierile lui Bindea: „Între jucători a fost o unitate – cu foarte mici excepții – bazată pe dragostea pentru club și pe entuziasmul fiecăruia dintre noi. Deși conducerea ne-a «trișat» de multe ori, noi n-am reacționat, deoarece am iubit prea mult fotbalul. De aceea nu ne-am exprimat nemulțumirea în fața șefilor, în fața orașului și a publicului din Timișoara, din București și din alte localități. Eram, toți, foarte conștiințioși și, în același timp, conștiinți de valoarea noastră de ansamblu”⁵.

³ *Ibidem*, p. 21.

⁴ *Ibidem*, p. 148.

⁵ *Ibidem*, pp. 148–149.

De altfel, *Ripensia* avea mereu un joc ofensiv, indiferent dacă evolua acasă sau pe teren străin. Jucătorii echipei timișorene erau conștienți de faptul că frumusețea fotbalului consta în a marca un număr cât mai mare de goluri. Din acest motiv, mijlocașii aveau datoria de a asigura echilibrul atacului, iar extremele erau considerate motoarele echipei.

Legat de stilul de joc al *Ripensiei*, Bindea preciza, la un moment dat, următoarele: „În atac, Beke și Schwartz, deși mai lenți, ne puneau în cursă pe mine și pe Dobay. Când eu mă lansam în atac cu balonul, pe partea cealaltă pornea în trombă și Dobay. Pătrundeam ca niște bolizi pe aripă; scoteam adversarii din dispozitiv prin dribling și atunci eu centram spre partea stângă, la Dobay, care șuta fără cruțare. Când pleca Dobay cu balonul, se repeta același lucru, rolurile fiind, bineînțeles, schimbate. Apoi mai era și Ciolac, incomparabilul Ghiță, care gândea fiecare atac și reușea faze de mare finețe”⁶.

Cu puțin timp înainte de a fi declarat cetățean de onoare al Timișoarei, în ianuarie 2001, Vasile Deheleanu, la acea dată singurul jucător în viață din fosta echipă *Ripensia*, declara: „Înainte nu se juca așa de dur, nu existau gesturi nesportive. În schimb, nu lipseau jocurile de culise, mafia fiind prezentă dintotdeauna”. De altfel, linia de atac a *Ripensiei* era celebră și prin modul în care era redată în presă, numele celor cinci jucători fiind scrise fără spații, tocmai pentru a sublinia excelenta colaborare dintre atacanții Bindea, Beke, Ciolac, Schwartz și Dobay: „Bindeabekeciolacschwartzdobay”⁷.

Teoria jocului de fotbal ne oferă informații detaliate despre forma și mărimea mingii, forma și dimensiunile terenului, numărul echipelor care joacă, numărul jucătorilor, durata meciului etc. **Tactica în jocul de fotbal** reprezintă soluția aplicată de echipă într-un singur joc sau în mai multe jocuri și soluția aplicată la un anumit compartiment al echipei în tot jocul sau în anumite acțiuni. De altfel, teoria fotbalului fiind unică, diferă doar doctrinele și tacticile în jocul de fotbal⁸.

Conform legendarului Vasile Deheleanu, jocul *Ripensiei*, de fapt un joc de fotbal colectiv și chiar de spectacol fotbalistic, a fost determinat de trei elemente: „clasa internațională a fiecărui jucător, adică pasiunea fotbalului,

⁶ *Ibidem*, p. 149.

⁷ Ovidiu Lința, Dan Popescu (Timișoara), *Supraviețuitorul. Vasile Deheleanu este singurul jucător în viață din fosta echipă «Ripensia» Timișoara, care a dominat campionatul românesc în anii '30*, în *ProSport*, București, anul V, nr. 1059, marți, 9 ianuarie 2001, p. 7.

⁸ Vasile Deheleanu, *Echipa de fotbal «F.C. Ripensia»*, material dactilografiat, 1 martie 1984, f. 3, pus la dispoziție de autorul manuscrisului (trecut, între timp, în eternitate), căruia îi mulțumim, și pe această cale, pentru amabilitate.

tehnică, putere, rezistență și creativitate; spiritul de echipă, adică solidaritatea sportivă și prietenească dintre ei, și conștiința că jocul de fotbal este un sport de echipă, și nu un sport individual; exigența spectatorilor pentru un joc spectaculos”. Același fost fotbalist al echipei timișorene susținea, cu fermitate, faptul că *Ripensia* nu s-a integrat în niciunul din sistemele consacrate până atunci (W.M., 1–4–2–4, 1–4–3–3 sau jocul de apărare italian), deoarece „juca desfășurat pe tot terenul, deci specific tuturor echipelor atletice, colectiv și bine organizat, atât în atac, cât și în apărare”. De altfel, jucătorii de la *Ripensia* erau așezați în teren după schema clasică (1–2–3–5), considerat un sistem liber în care fundașii supravegheau interii, mijlocașii supravegheau extremele, iar mijlocașul central – ajutat de un fundaș – supraveghea centrul înaintaș; era un fel de marcaj doi la doi, și nu om la om, la care fundașul și mijlocașul supravegheau interul și extrema. Deheleanu aprecia că mișcarea *ripensiștilor* în teren era „calmă, sigură și mai mult calculată decât rapidă”, demonstrând conștiința superiorității acestora față de adversari, însă putea să devină, oricând, mai puternică și mai rapidă⁹.

Deheleanu considera că linia clasică de atac a *Ripensiei*, reprezentată de cvintetul de succes Bindea – Beke – Ciolac – Schwartz – Dobay, „se desfășura pe un front larg, pe centru și pe extreme”, fiind supravegheată și susținută de unul sau doi mijlocași. În cadrul cvintetului amintit figurau trei jucători „de concepție (creație)” (Beke, Ciolac și Schwartz) și doi jucători „realizatori de gol” (Bindea și Dobay). Fostul internațional român aduce o serie de completări necesare privind stilul de atac al *Ripensiei*: „Acest atac în terenul adversarului se făcea prin pase precise, de obicei pe jos, în viteză, dar nu în viteza maximă. Pătrunderea în spațiul porții adversarului se făcea, de obicei, pe extreme, fie prin pasa plasată de Schwartz, lui Dobay, printre cei doi apărători adverși din zona lui, fie prin pasa pe dreapta, lui Bindea, care depășea adversarii direcți prin dribling și viteză. Finalizarea, adică golul, se producea – de cele mai multe ori – tot prin extreme, pe stânga prin Dobay, care, din colțul lui de 16 m, trimitea mingea invizibil în colțul opus al porții, sau pe dreapta prin Bindea, care își dribla adversarii din zonă și ocupa poziții favorabile de gol în fața porții. La acțiunea lui Dobay, Bindea aștepta la colțul porții la care trăgea Dobay, pentru a exploata situația provenită în caz că mingea șutată n-ar fi intrat în plasă, ci ar fi revenit în teren din bară sau respinsă de portar. Simetric, același lucru îl făcea Dobay la acțiunile lui Bindea. Acest atac se producea prin jocul în triumphi, adică extrema, interul și mijlocașul, prin tandemul Schwartz-Dobay, de pe stânga, și prin tandemul pe dreapta Beke-Bindea, sau, pur și simplu, prin acțiunea individuală a lui Dobay sau a lui Bindea”¹⁰.

⁹ *Ibidem*, f. 3–4.

¹⁰ *Ibidem*, f. 4.

Într-un amplu material, Vasile Deheleanu venea cu precizări absolut necesare despre jocul *Ripensiei* în apărare: „Prima grijă a apărătorilor *Ripensiei* era să nu lase adversarul direct să intre în posesia mingii. Toți (cei – *n.n.*) cinci apărători de câmp ai *Ripensiei* aveau putere fizică, rezistență, atac la om, tehnica balonului, jocul cu capul, plasament optim și conștiința acestor calități. Ei se foloseau eșalonat, pe momente, de aceste calități. Astfel, în prima fază, prin plasament optim în teren, făceau un joc de interceptie. E de amintit, aici, ca exemplu, Kotormany, denumit de spectatori și «Fachirul», care apărea miraculos unde era mingea sau, mai potrivit, care parcă atrăgea mingea. Dacă interceptia nu reușea, atunci apărătorii *Ripensiei* dădeau bătălia pentru minge cu adversarul în momentul în care acesta era preocupat de preluarea mingii. Această bătălie se dădea după caz, prin sărituri și lovirea mingii cu capul, prin atacul prin alunecare, prin atacul la om, etc. Deheleanu (autorul materialului se referă, pe un ton impersonal, la propria persoană – *n.n.*) folosea perfect, la *Ripensia*, atacul prin alunecare, care a fost principala armă în apărare a R.F.G. în Campionatul Mondial din 1954. Fundașii *Ripensiei*, după cum am arătat, jucau în scară, cu sarcini strict defensive, cu atac bărbătesc la minge, câteodată cu atac dur, dar niciodată atac brutal, cu degajări lungi, în general pe sus și, evident, fără adresă. Pentru aceste mingi degajate lung de fundașii noștri, apărarea adversarului și înaintarea noastră intrau în luptă. Portarii *Ripensiei*, Zombory și Miti Pavlovici, repet, au fost portari de super clasă. Zombory apăra pe linia porții, cu ieșiri oportune excelent calculate, în toată suprafața legală de apărare a portarului, chiar peste această suprafață. Miti Pavlovici apăra mai mult pe linia porții, cu salturi eficace și acrobatice la minge; denumirea populară de «Pantera neagră» i-a fost potrivită”¹¹.

Deheleanu considera că partea de joc cea mai valoroasă a *Ripensiei*, sub aspectul eficacității și al spectacolului, era jocul cu capul al mijlocașilor, în special al său și al lui Kotormany, iar argumentația în sprijinul punctului său de vedere este convingătoare: „În acel timp când regulamentul acestui sport, spre deosebire de acum (anii '80 ai secolului trecut – *n.n.*), permitea atacul la portar egal ca la orice jucător de câmp; apărătorii cu joc de cap erau necesari în spațiul porții, iar în spațiul porții adversarului, acești apărători cu joc de cap erau eficienți în finalizare, deci la situații de corner, penalizări sau centrări”¹².

Celebrul „**sfert de oră**” al *Ripensiei* reprezenta, în jocul echipei, o perioadă a efortului maxim, organizat din punct de vedere tactic și tehnic, care, în general, decidea rezultatul și marca apogeul spectacolului. Imposibil de imitat de o altă echipă de fotbal care activa în vremea respectivă, acest „sfert de oră” era așteptat cu sufletul la gură de majoritatea spectatorilor, însă, în prealabil,

¹¹ *Ibidem*, f. 4–5.

¹² *Ibidem*, f. 5.

Ripensia urmărea extenuarea fizică și nervoasă a adversarului. Episodul menționat nu era plasat neapărat la finalul partidei, ci putea fi aplicat, uneori, și în oricare alt moment al desfășurării jocului¹³.

Vasi Deheleanu făcea o serie de precizări binevenite, legate de **tactica Ripensiei**: „În general, tactica unei echipe de fotbal constă în folosirea optimă a capacității echipei pentru a învinge adversarul, pentru a face un rezultat egal sau, cel puțin, pentru a pierde onorabil. *Ripensia* nu a intrat niciodată în teren cu ideea să facă egal sau să fie ușor bătută. Deviza *Ripensiei* era să marcheze un gol mai mult decât primea, deci cu totul altceva decât deviza echipelor italiene de azi, care intră în teren cu ideea să primească un gol mai puțin decât marchează. Cum realiza *Ripensia* această deviză? *Ripensia* și-a măsurat, cu precizie suficientă, puterea prin însumarea tuturor calităților jucătorilor săi. Astfel, cu o echipă de barem mondial, a adoptat așezarea pe tot terenul în formula: 1–2–3–5. În această formulă, evit cuvântul sistem, era constatat că jucătorii *Ripensiei*, cu 5 apărători de câmp și 5 atacanți, pot domina jocul. Atacul era, din când în când, sprijinit și ajutat efectiv de unu(l) sau doi mijlocași; apărarea, însă, nu era ajutată de atacanți. Asta (aceasta – *n.n.*) înseamnă (înseamnă – *n.n.*) că, teoretic și chiar practic, puteau fi sau existau situații în care atacul se rupe de apărare. În aceste situații, totul rămânea (se baza – *n.n.*) pe apărare. Aceste cazuri, deși extrem de rare, sunt, totuși, puncte vulnerabile în tactica *Ripensiei*. E adevărat că, în această formulă de joc, nici adversarul nu ataca decât cu cei cinci atacanți și, eventual, un mijlocas, deci raportul numeric era aproape unitar și, în această situație, decidea cel mai bine dotat fizic, tehnic și moral. Preocuparea principală a jucătorilor din apărarea *Ripensiei* era să intre în posesia mingii... După ce intrau în posesia mingii, gândul fiecărui jucător era ca echipa să păstreze mingea (să nu o piardă); acesta era momentul în care începea marele joc al *Ripensiei*. Echipa se desfășura în teren, compartimentele se armonizau, jucătorul care avea mingea putea pasa, oricând, precis pe jos la mai mulți parteneri, mingea mergea (circula) repede de la unul la altul, adevărat joc colectiv. Aceste faze cu mingea aveau scopuri și scheme variate; câteodată, urmăreau uzarea nervoasă și fizică a adversarului, după care, la un anumit moment, se accelera jocul și se trecea la scheme ofensive de finalizare... O echipă de fotbal care domină adversarul cu calitățile atletice, tehnice și morale nu filozofează prea mult despre tactică. *Real Madrid*, în forma ei mare, când și-a bătut necruțător adversarii, nu i-a bătut prin tactică, ci prin calitățile jucătorilor... În esență, tactica *Ripensiei* a urmat riguros tactica echipelor de fotbal din acea epocă ce se așezau în teren în forma: 1–2–3–5”¹⁴.

¹³ Broșura *F.C. Ripensia Timișoara (1928). Un club autentic*, p. 10.

¹⁴ Vasile Deheleanu, *Echipa de fotbal «F.C. Ripensia»...*, f. 6–7. Despre o altă echipă timișoreană

Având un dublu **scop** (oprirea exodului de jucători valoroși în străinătate, în speță al celor din Timișoara, și constituirea unei echipe de nivel european), clubul *Ripensia Timișoara* își lansa jucătorii pe teren îmbrăcați în tricouri galbene-roșii, chiloți albaștri, jambiere galbene de lână, cu o banderolă roșie de 12–15 cm, sau jambiere roșii cu aceeași banderolă, însă galbenă. Antrenamentele și jocurile oficiale ale echipei timișorene se desfășurau, la început, pe arena *Banatul* (actualul stadion *C.F.R.*), iar mai târziu pe terenul *Electrica* (actualul stadion *U.M.T.*, de la Pădurea-Verde)¹⁵.

Lotul inițial de jucători al *Ripensiei* era alcătuit din: Rudy Wetzer, Semler, Zombory, Hoksáry, Bürger, Agner, Beke, Kotormány, transferați de la *Chinezul*. De la *Banatul* Timișoara s-au transferat Ciolac, Dobay și, mai târziu, Kovács Nicolae, iar Hrehuss și Raffinsky au provenit de la *C.A.T.* De asemenea, în anul 1931 a semnat – pentru *Ripensia* – Eugen Lakatos, legitimat inițial la echipa fabricii de încălțăminte din oraș, *F.I.L.T.*, iar Vasile Deheleanu a finalizat studiile la Cluj și a revenit la Timișoara. În 1932 a semnat – pentru echipa timișoreană – Silviu Bindea, provenit de la *Victoria Cluj*. În anul 1934 s-a transferat, de la echipa *Dacia*, Dimitrie Pavlovici. **Echipa „de aur”** a *Ripensiei* era formată din: Zombory (Pavlovici) – Bürger, Hoksáry (Vasile Chiroiu) – Deheleanu, Kotormány, Lakatos (Morawetz) – Bindea, Beke, Ciolac, Schwartz, Dobay. Au mai jucat cu succes la *Ripensia*: Rudy Wetzer, Gusty Semler, Hrehuss, Raffinsky, Tudor Chiroiu, Mihai Tănzer, Tibi Nagy, Corneluț Lazăr, Sepi II, Trifu Tabacu, Iancu Asparuch, Nicolae Kovács, Rusalin Marcu, Iosif Kovács, Marksteiner (Marcu I), Cristi Alexiu, Jifcovici, Andreescu, Mioc, Vodă, Simatoc, Haas, Pandurescu, Kern, Coman, Crăciun, Ioan Tot, Oancea, Nestor, Ilcău, Victor Carte, Stepan I, Klimek (*I.L.S.A.*), Buza (*R.G.M.T.*)¹⁶.

Ripensia a fost un adevărat fenomen sportiv și social. Celebra echipă timișoreană a fost susținută de elitele Banatului, dintre care merită amintite: Sever Bocu (publicist, ministru, deputat), dr. Coriolan Băran (primar al Timișoarei, om de cultură), ing. Traian Vuia (cronicar sportiv), ing. Adam Cucu (inginer cadastral), Eugen Berger (director la firma Hutchinson), dr. Cornel Lazăr (avocat, administrator financiar al județului Timiș-Torontal), ec. Aurel Lucaci, ec. Aurel Reda¹⁷.

de succes în perioada postbelică, înființată imediat după Primul Război Mondial, găsim informații în Gheorghe Popa, *Gloria zilelor de ieri. O istorie romanțată a fotbalului de la «Poli Timișoara» în cei 85 de ani de existență*, Timișoara, Ed. Mirton, 2006 și Gheorghe Popa, Viorel Boiț, *Fotbal. «A.S. Politehnica Timișoara»: 04.12.1921–04.12.2001*, Timișoara, Editura Mirton, 2001.

¹⁵ Cristofor Cristi Alexiu, *op. cit.*, p. 153.

¹⁶ *Ibidem*, pp. 153–154.

¹⁷ Broșura *F.C. Ripensia Timișoara (1928). Un club autentic*, p. 7.

Profilul renumitului club timișorean a fost reliefat de către C.C. Alexiu astfel: „Trebuie precizat că jucătorii acestei mari echipe erau, într-adevăr, plătiți, dar, în același timp, erau obligați să dețină și un serviciu la o instituție sau la o întreprindere. Acest serviciu nu avea statut de sinecură. Cu excepția magazionerului de echipament sportiv, taica Lazăr (da, chiar așa i se spunea), om bun la toate (cizmar, spălătoreasă, reparator, confecționar), *F.C. Ripensia* nu beneficia – în mod exclusiv – de niciun salariat al său. Toți activiștii clubului, în frunte cu președintele, dr. Cornel Lazăr și cu principalul animator, ing. Dionisie Balász, erau voluntari”¹⁸.

Vasile Deheleanu a prezentat detalii privind **etica Ripensiei**: „O echipă de fotbal, ca și orice echipă sportivă, este – în sine – o lume etică. Sportul, în esență, este un exercițiu etic. În sport, prin exercițiu și voință, omul își realizează (conștientizează – *n.n.*) limita posibilităților sale. În interior, deci între ei, jucătorii *Ripensiei* se cunoșteau, se respectau, țineau unul la altul, se ajutau atât în teren, cât și în viața particulară de acasă, aveau – între ei – relații normale. În exterior, adică în lupta cu adversarul, conform teoriei jocului, *Ripensia* lupta să învingă.

Ripensia a fost un club de fotbal profesionist și, ca atare, lupta mai mult pentru succes. Acest succes se măsura prin rezultat și prin spectacolul fotbalistic. M. de la Rochefoucauld spune că succesul se folosește de toate virtuțile și de toate viciile. Această maximă m-a făcut să înțeleg corect etica *Ripensiei*. *Ripensia* n-a folosit, în teren, decât mijloace sportive compatibile cu teoria jocului de atunci. A folosit puterea numai atât cât era admisă de regulament.

Existau și atunci, și există și astăzi, echipe de fotbal care aplică violența asupra adversarului până la infirmizarea lui. *Ripensia* n-a câștigat niciun meci prin concursul arbitrilor. *Ripensia* n-a folosit, în general, elementele extra-joc, pe care le foloseau pe atunci, și pe care le folosesc și astăzi, aproape toate echipele de fotbal. Înțeleg, prin elemente extra-joc, tragerea de timp, simulațiile (simulările–*n.n.*) că sunt răniți (jucătorii–*n.n.*), lovirea intenționată a adversarului pentru a-i slăbi puterea de joc, trimiterea mingii afară din teren etc., etc.

Ripensia nu și-a ridiculizat niciodată adversarul. La acest capitol ar mai fi multe de spus. Scopul meu a fost nu să-l tratez complet, ci să-l introduc în literatura noastră sportivă”¹⁹.

Vasile Deheleanu considera că **performanțele Ripensiei** s-au obținut prin „competență, muncă, dragoste față de club, dar și bani, foarte mulți bani!”²⁰.

¹⁸ Cristofor Cristi Alexiu, *op. cit.*, p. 47.

¹⁹ Vasile Deheleanu, *Echipa de fotbal «F.C. Ripensia»...*, f. 7.

²⁰ Sandu Ususan, *Ripensia, primul club de fotbal profesionist din România (VIII)*, în *Fotbal vest*, Timișoara, anul 24, nr. 1109, 11–17 martie 2014, p. 8.

Despre modul cum au fost plătiți profesioniștii de la *Ripensia* au oferit informații, în aprilie 1991, doi foști jucători ai echipei, Silviu Bindea și Cristi Alexiu. Bindea venea cu o serie de mărturisiri legate de veniturile stabile ale membrilor formației timișorene: „Am avut un statut semiprofesionist, în sensul că eram angajat al Primăriei, cu 4.000 de lei pe lună și aveam, în același timp, și un contract de fotbalist profesionist. În lunile bune, din fotbal câștigam cam 10.000–12.000 de lei!”. În aceste **sume** colosale intrau și **primele**, despre care povestea Cristi Alexiu: „Antrenorii *Ripensiei*, în special cei austrieci, au introdus un sistem draconic de stimulare a jucătorilor, care a făcut destulă vâlvă în epocă. Se pornea de la o primă relativ modestă, de 500 de lei la primul joc câștigat, dar suma era sporită cu câte 500 de lei pentru fiecare victorie! Se ajungea, astfel, la mii de lei, echipa având luni de zile fără înfrângere! La primul meci pierdut, mecanismul era luat de la început, astfel că vă închipuiți cum trăgeau jucătorii pentru a obține cât mai multe victorii consecutive!”²¹.

Sandu Ususan, autor al unui serial consacrat „gloriei fotbalului românesc de odinioară”, considera că jucătorii *Ripensiei* au fost nevoiți să se descurce în **condiții** destul de grele: „... (în perioada 1928–1941 – *n.n.*) în România nu existau decât două terenuri gazonate, ambele la București. În rest, se juca pe zgură. O zgură neagră, care era puțin udată când afară era foarte cald. Numai că, apoi, din sol ieșeau aburi sufocanți. Când ploua, terenul se transforma într-un câmp de noroi. Astfel că nu a fost ușor să joci fotbal în asemenea condiții, și să mai faci și spectacol! Unde să mai punem la socoteală și faptul că mingile (cu șiret!) erau grele... Deplasările se făceau, în mare parte, cu trenul, de obicei în vagoane clasa a III-a. La majoritatea meciurilor din țară, la puțin timp după ce s-a ajuns la destinație s-a și intrat pe teren! Ce masă, ce cazare, ce odihnă? Iar la scurt timp după finalul jocurilor, funcție de trenurile disponibile, urma întoarcerea spre casă...”²².

Evoluția *Ripensiei* de la constituire și până la desființarea sa oficială a fost influențată, într-o anumită măsură, și de **organismele centrale sau regionale** care coordonau activitatea sportivă din România.

Conform lui Emil Ghibu și Ion Todan, ***Federațiunea societăților sportive din România (F.S.S.R.)***, înființată din inițiativă particulară la 1 decembrie 1912, era împărțită, încă din anul 1923, în 11 *regionale*: Arad; Brașov (Țara Bârsei); București (Muntenia); Cluj; Dunărea de Jos (Galați); Oltenia; Iași (Moldova); Oradea (Crișana); Sibiu; Timișoara (Banat); Bucovina. La un

²¹ *Ibidem.*

²² *Ibidem.*

moment dat, Federația amintită intrase într-o ușoară derivă, deoarece, pe de o parte, diferitele discipline sportive se dezvoltaseră inegal, aspect ignorat de F.S.S.R., iar, pe de altă parte, profesionismul, care începuse să apară – în fotbal și box – nu se mai împăca cu unele reglementări ale F.S.S.R. De altfel, art. 41 din *legea educației fizice*, intrată în vigoare în iulie 1929, preconiza faptul că se vor constitui asociații de amatori sau profesioniști, care se vor grupa în federații de specialitate (câte una pentru fiecare sport), iar acestea din urmă, la rândul lor, trebuiau să se grupeze în uniuni de federații. În baza articolului menționat mai sus, în intervalul 15–16 februarie 1930, a avut loc adunarea generală de lichidare a F.S.S.R. și de înființare a **U.F.S.R.**, în locul comisiilor pe ramuri de sport din F.S.S.R. înființându-se federațiile sportive, una singură pentru amatori și profesioniști, ceea ce presupunea legalizarea profesionismului. La data înființării sale, U.F.S.R.-ul cuprindea numai trei federații – box, tenis și fotbal – ultima încă neoficial constituită; Federația română de fotbal se va constitui, în mod oficial, la 18 februarie 1930. Pentru profesioniști s-a constituit, în cadrul Federației de fotbal, *Comisia centrală a fotbalului profesionist*, iar în plan teritorial, fotbalul s-a organizat pe cinci ligi. Aproape imediat, cluburile amatoare de fotbal și-au manifestat pregnant nemulțumirea pentru faptul că cei mai buni jucători ai lor erau achiziționați de echipele profesioniști. *Noua lege a educației fizice*, elaborată în luna aprilie 1933, preciza mai bine atribuțiile federațiilor și ale U.F.S.R., dându-i acesteia drept de control asupra federațiilor, cluburilor și societăților sportive, U.F.S.R.-ul devenind, acum, persoană juridică²³.

Ioan Chirilă și Mihai Ionescu subliniază faptul că *scopul Federației Române de Foot-ball Asociație* era destul de generos: organizarea și dezvoltarea jocului de fotbal în România; concentrarea tuturor grupărilor ce practicau acest joc; stabilirea unor relații strânse cu Uniunea Federațiilor Sportive din România, cu Federația Internațională de Fotbal Asociație, cu federațiile de fotbal străine și cu autoritățile publice. Pentru atingerea acestui scop, Federația amintită avea la dispoziție numeroase mijloace, precum: competițiile la care participau grupările sale; premiile decernate; sprijinul moral și material acordat; organizarea ligilor regionale; publicarea unui buletin oficial și a regulamentelor tehnice aferente; donațiile și aportul social inițial, în valoare de 12.000 lei în numerar, depuși la Banca Marmorosch Blank din Capitală. Primul *președinte*

²³ Emil Ghibu, Ion Todan, *Sportul românesc de-a lungul anilor. O istorie a sportului din România*, București, Ed. Stadion, 1970, pp. 42, 52–56; vezi, de asemenea, *Enciclopedia educației fizice și sportului din România*, vol. III (*Legislație. Structuri organizatorice. Realizări originale teoretice și aplicative. Mass-media. Baza materială*), București, Aramis Print, 2002, pp. 55–57, 80–82, 178, *Enciclopedia educației fizice și sportului din România*, vol. I (*Federații naționale: istoric, retrospectivă în imagini, figuri reprezentative*), București, Aramis Print, 2002, pp. 337–368.

ales al F.R.F., dr. Aurel Leucuția, a funcționat până în anul 1933, după care conducerea forului fotbalistic a fost preluată de V.V. Tilea (1933–1936) și de generalul Gabriel Marinescu, președinte al clubului *Venus*, până în 1940. De asemenea, în perioada 1930–1940, printre *vicepreședinții* Federației Române de Fotbal s-au numărat: avocatul Paul Nedelcovici, lt.-col. Theodor Davilla, Liviu Iuga, Alfred Fulga și Nicolae Birăescu²⁴.

În baza celor studiate, consider că, încă de timpuriu, se constată competiția deschisă dintre profesionalism și amatorism, pregnantă în box, tenis și fotbal. Din păcate, *Federația Română de Fotbal*, înființată în 1930, a avut foruri de conducere în care factorul politic a dictat, de multe ori, direcțiile de evoluție ale diverselor ramuri sportive.

Modificările produse, în perioada 1928–1948, în cadrul organismelor de conducere a activității sportive din țara noastră și-au pus, fără îndoială, amprenta și asupra desfășurării campionatului României întregite până în anul 1932 sau a sistemului divizionar al fotbalului românesc în intervalul 1932–1948.

Conform lui Pierre-Louis Basse și a colaboratorilor săi apropiați, în perioada 1921–1932, **campionatele naționale de fotbal** se desfășurau prin **turnee naționale** între campioanele de regiuni, urmând ca echipa câștigătoare să fie numită campioană. Acceptată în campionatul României la patru ani de la înființarea sa oficială, *Ripensia* nu a participat la confruntările din sezoanele 1928–1929 (campioană: *Venus* București), 1929–1930 (campioană: *Juventus* București), 1930–1931 (campioană: *U.D.R.* Reșița) și 1931–1932 (campioană: *Venus* București). În schimb, la inițiativa federației, începând din 1932, campionatul național de fotbal s-a desfășurat după **un sistem divizionar**, ediția 1932–1933 fiind considerată, în mod oficial, primul campionat de fotbal din România, însă între anii 1932–1965, *golaverajul* s-a calculat prin împărțirea numărului de goluri marcate la numărul de goluri primite. De altfel, inclusă în noul sistem divizionar, *Ripi* va face o „figură” frumoasă pe parcursul timpului, dovedindu-se una dintre cele mai bune echipe românești, renumită prin eleganța și stilul său de joc. Amintim, în acest sens, campioanele Diviziei Naționale, pe sezoane: *Ripensia* Timișoara (1932–1933), în urma finalelor *Ripensia* Timișoara–*Universitatea Cluj* 5–3 (3–2) și, respectiv, *Universitatea Cluj*–*Ripensia* Timișoara 0–0 (0–0); *Venus* București (1933–1934), în urma finalelor *Ripensia* Timișoara–*Venus* București 2–3 (2–0) și *Venus* București–*Ripensia* Timișoara

²⁴ Ioan Chirilă, Mihai Ionescu, *Un veac de fotbal românesc*, București, Ed. Fundației PRO, 1999, pp. 90, 92.

5–3 (0–1); *Ripensia* Timișoara (1934–1935); *Ripensia* Timișoara (1935–1936); *Venus* București (1936–1937); *Ripensia* Timișoara (1937–1938), în urma finalelor *Rapid* București–*Ripensia* Timișoara 0–2 (0–1) și, respectiv, *Ripensia* Timișoara–*Rapid* București 2–0 (0–0); *Venus* București (1938–1939), *Ripensia* Timișoara afându-se pe poziția a doua în clasamentul final; *Venus* București (1939–1940), *Ripi* coborând, de data aceasta, pe poziția a 6-a în clasamentul final, după *Venus* București, *Rapid* București, *Sportul Studențesc*, *U.D.R. Reșița* și *C.A.M. Timișoara*; *Unirea Tricolor* (1940–1941), *Ripensia* Timișoara ajungând pe locul trei în clasamentul final. Între anii 1941–1946, campionatul național de fotbal a fost întrerupt din cauza războiului. După 1946, *Ripensia*, percepută ca o echipă burgheză, cosmopolită, adică exact expresia a ceea ce condamna, în mod explicit, puterea nouă, de factură procomunistă, va „dispărea” din peisajul fotbalistic românesc, cu excepția echipei de juniori care se va afirma chiar și în anul 1948²⁵.

De aici reiese că nereglementarea foarte clară a profesionismului a pus reale piedici în participarea ***Ripensiei*** la campionatul național, iar atunci când a avut această oportunitate, a valorificat-o din plin, dovedind publicului bănățean și românesc, în general, tehnicitatea și eleganța jocului prestat. Din păcate, „timpul nu mai avea răbdare” cu ***Ripi*** după Al Doilea Război Mondial: echipa profesionistă timișoreană devenise, tot mai mult, o anomalie într-un campionat în care adevărații „titani” dispăreau rând pe rând, până la finele deceniului cinci al secolului XX.

Cristofor C. Alexiu subliniază faptul că *Ripensia* a avut, încă de la început, o serie de probleme de natură financiară și organizatorică, soluționate parțial la 30 iulie 1930, când, în sala Primăriei Timișoara, a fost reluată operațiunea de constituire a clubului, sub președinția aceluiași dr. Cornel Lazăr. Cu toate că, între timp, organele federale au introdus o serie de reglementări pentru a proteja echipele neprofesioniste, în final, *Ripensia* a reușit să-și completeze formația, beneficiind de o excepție ce permitea transferările până la 1 martie 1931. De altfel, în anul 1930, echipa a participat la numai șase înfruntări (de trei ori acasă, o dată la Arad și de două ori la Belgrad), obținând trei victorii (una în deplasare), un egal și două înfrângeri, precum și un golaveraj de 18:16, criticile formulate în ziarul local *Vestul* exprimând nerăbdarea, dezamăgirea și neîncrederea publicului relativ la revirimentul fotbalului timișorean²⁶.

²⁵ Larousse. *Enciclopedia fotbalului*, coordonator Pierre-Louis Basse, București, Grupul Editorial RAO, 2002, pp. 431–435.

²⁶ Cristofor Cristi Alexiu, *op. cit.*, p. 22.

Conform lui Alexiu, sezonul a fost inaugurat relativ târziu, la 5 noiembrie 1930. Atunci, *Ripensia* a întâlnit, pe terenul de lângă atelierile C.F.R., o combinată a Aradului (*A.M.E.F.A.-Gloria*). Timișorenii au câștigat partida amintită cu scorul de 3:2 (3:1); de altfel, meciul respectiv a fost organizat „mai mult pentru a liniști spiritele pesimiste”, iar pentru a-și încuraja echipa, s-a recurs la împrumutul câtorva jucători de la *Banatul*. La un interval de o săptămână, însă, profesioniștii din orașul de pe Bega s-au detașat clar, în meciul revanșă susținut la Arad, de aceeași combinată, cu scorul de 6:2 (1:0) și cu un atac plin de vervă, în care a excelat Schwartz. În aceste meciuri, *Ripensia* a aliniat următorul „11”: Zombory–Hoksáry, Dobay–Hrehuss, Stepan I, Ciolac – Beke, Glanczmann, Schwartz, Lakatos, Semler; Dobay a figurat pe post de fundaș, ca o soluție de rezervă pentru contracararea slăbiciunilor manifestate de apărare. La data de 23 noiembrie 1930, timișorenii s-au înfruntat cu noua echipă a Aradului, mult mai puternică decât data trecută; în cele din urmă, *Ripensia* s-a impus cu scorul de 2:0 (0:0), însă, din păcate, partida s-a întrerupt datorită unei vijelii²⁷.

Alexiu menționează faptul că, pe timpul iernii, conducerea clubului timișorean căuta soluții de rezervă. În acest sens, se preconiza, de exemplu, introducerea faimosului cuplu de fundași Bürger–Agner, legitimați–până atunci– la *Chinezul*, în locul lui Hoksáry, a cărui rutină se dovedise insuficientă. Pe de altă parte, se luase la cunoștință, cu îngrijorare, de slăbiciunile serioase manifestate de linia de mijlocăși, Ciolac demonstrând lacune în pregătirea tactică, iar Hrehuss, în pofida elanului din timpul jocului, neputând suplini greșelile de amator ale lui Mikoczy. Presa timișoreană semnala noului antrenor al *Ripensiei*, Kertesz II, faptul că mulți jucători nu corespundeau ca valoare individuală, cu toate că nu se putea contesta calitatea cooperării, relevată de splendidele combinații realizate la Belgrad²⁸.

Competițiile interne la care a participat *Ripi*, încă din 1930, au fost redată și în paginile publicațiilor locale, cotidianul *Vestul* dovedindu-se un fin critic al tacticii de joc a echipei timișorene, dar și al situației din fotbalul bănățean, în ansamblul său. De pildă, ajuns la *Ripensia* relativ devreme, fostul „as” al *Chinezului* Timișoara, Rudy Wetzer, a obținut, la începutul lunii mai 1930, după lungi discuții în cadrul Biroului Federal, dreptul de a juca pentru o echipă faimoasă din Capitală, *Juventus*²⁹. Un moment important l-a constituit, fără îndoială, inaugurarea arenei de sport a C.Ș. Electrica, de la Uzina Electrică din Timișoara (4 mai 1930), pe care se vor disputa multe meciuri de fotbal ale *Ripensiei* și ale altor echipe din oraș³⁰.

²⁷ *Ibidem*, pp. 22–23.

²⁸ *Ibidem*, p. 23.

²⁹ *Vestul*, Timișoara, anul I, nr. 4, marți, 6 mai 1930, p. 3.

³⁰ *Idem*, nr. 5, miercuri, 7 mai 1930, p. 3.

În concepția responsabilului paginii sportive din *Vestul*, în fotbalul timișorean, dar și în cel românesc, în general, erau necesare măsuri drastice: suprimarea echipelor mediocre, fiind preferabilă existența unui număr mai mic de echipe, însă de o calitate profesională ireproșabilă, și, ca atare, trebuia ca Liga de Vest să fie alcătuită numai din opt echipe „de top”, ignorându-se interesele particulare ale cluburilor sportive din această parte a țării în favoarea interesului comun, de practicare a unui fotbal performant, competitiv pe plan intern și internațional³¹.

Adunarea de reconstituire a F.C. Ripensia, prima grupare profesionistă din țară, s-a desfășurat în sala mare a Primăriei din orașul de pe Bega, sub președinția d-rului Cornel Lazăr, administrator financiar, fiind descrisă amănunțit în paginile cotidianului *Vestul* din localitate. Cu acest prilej, avocatul Livius Juga a vorbit despre importanța și necesitatea profesionalismului, considerată drept singura soluție posibilă de „mântuire și prosperare a fotbalului românesc”. **F.C. Ripensia**, în calitate de club, dispunea, până la momentul respectiv, de 407 acțiuni, ceea ce dovedea interesul suporterilor din oraș față de „această inovație în sportul nostru”. În **comitetul** acestei prime grupări profesioniste din fotbalul românesc figurau cele mai importante personalități ale vieții publice din Timișoara, în frunte cu ministrul Sever Bocu, acesta având funcția de președinte al consiliului dirigent, iar dintre *membrii* săi pot fi amintiți: dr. V. Boleanțu, prefectul județului Timiș-Torontal; dr. C. Băran, deputat; dr. I. Ionescu, subprefect; dr. C. Lazăr; dr. V. Liuba; ing. C. Liuba; dr. P. Nicolaevici; dr. E. Nicorescu; A. Cucu; R. Totis; V. Cucu; A. Crenian, chestorul poliției; B. Eisler; dr. K. Feld; dr. A. Fraenkel; I. Grosz; dr. T. Gruescu; dr. A. Iancu; E. Hiller; J. Lorand; S. Ney; V. Reda; I. Stanciu; A. Weisz. În calitate de *cenzori* ai clubului profesionist timișorean au fost aleși: V. Popovici, dr. L. Gruescu, A. Schultz, I. Berger și A. Weisz. **Comisia** care urma să conducă efectiv clubul era alcătuită din: dr. Cornel Lazăr – *președinte*; A. Cucu – *vicepreședinte*; C. Liuba, K. Feld, I. Grosz, D. Balázs, V. Cucu și I. Lorand – *membri*.³²

Tonul folosit de redactorii *Vestului* în prezentarea activității *F.C. Ripensia* pe luna octombrie 1930 era, cel puțin la început, destul de pesimist: până la data respectivă nu s-a produs nicio nouă achiziție „din rândul noilor internaționali”, cu toate că era anunțată deschiderea sezonului profesionist pentru data de 19 octombrie. Se considera că, din lotul echipei profesioniste timișorene, s-au impus doar Platko și Zemler, deoarece alți șase jucători ripensiști (Lakatos, Dobay, Covaci, Zombory, Ciolac și Hrehuss) nu puteau oferi, cel puțin în momentul respectiv, faima dorită de conducerea clubului din orașul de pe Bega³³.

³¹ Idem, nr. 68, joi, 17 iulie 1930, p. 2.

³² Idem, nr. 83, duminică, 3 august 1930, p. 2.

³³ Idem, nr. 140, vineri, 10 octombrie 1930, p. 2.

Acest ton s-a „înmuia” puțin în numerele din noiembrie 1930 ale cotidianului amintit mai sus. Ca atare, a fost prezentată detaliat **formarea Ligii profesioniste din România**, în cadrul ședinței delegațiilor tuturor ligilor din țară, desfășurată la București, în ziua de 26 octombrie 1930. Cu acest prilej a fost ales, în unanimitate, următorul **comitet**: *președinte* – dr. C. Lazăr, administrator financiar; *membri* – dr. Roxim, dr. I. Ionescu, ing. D. Balazs, S. Bucurescu, cpt. Iliescu Zănoagă, toți din Timișoara, ing. I. Irimia din Arad și A. Iancu din Ciacova; *controlori* – Ioan Reda, I. Berger din Timișoara și T. Gruescu din Ciacova. Sediul Ligii profesioniste din România s-a stabilit la Timișoara, clubul *Ripensia* afiliindu-se imediat Ligii. De asemenea, *F.C. Ripensia* a promis, în mod solemn, că, în cursul lunii noiembrie 1930, își va „măsura forțele” cu o altă grupare profesionistă, *Bihorul Oradea*, echipa timișoreană urmând să alinieze o formație compusă din: Platko, Bürger, Hrehuss, Vogl, Ciolac, Dobay, Wetzer, Zombory, Schwartz, etc.³⁴.

Redactorii *Vestului* se arătau neîncrezători în noua echipă apărută în Timișoara, în urma meciului ***Ripensia-Arad combinat (AMTE și Gloria)*** (2 noiembrie 1930), încheiat cu scorul 3:2 (3:1) în favoarea lui ***Ripi***: deși au împrumutat câțiva jucători de la ***Banatul***, ripensiștii nu au adus satisfacție, prin jocul oferit, suporterilor proprii, doar arădenii demonstrând o minimă coeziune în fazele de joc. Marcatorii meciului au fost Dobay (2) și Carte (?? – *n.n.*), pentru ***Ripensia***, respectiv Korom și Carabell, pentru ***combinata Aradului***. Merită amintit faptul că, în aceeași perioadă, cu toate că se situa, în continuare, în fruntea clasamentului, ***Chinezul*** Timișoara („alb-violeții”) făcea meciuri tot mai slabe, în compania unor echipe de „mâna a doua” din localitate, jucătorii săi cei mai buni participând la partidele desfășurate de selecționata Ligii de Vest în întreaga țară³⁵.

Însă, la 16 noiembrie 1930, jucătorii lui ***Ripi*** au făcut o surpriză plăcută publicului timișorean, în disputa cu ***AMTE-Gloria comb. Arad***, învingând net formația de pe malul Mureșului cu scorul 6:2 (1:0), precum consemnează și redactorii *Vestului*. Profesiioniștii timișoreni au evoluat pe teren cu o echipă formată din Zombory, Hoksáry, Dobay, Hrehuss, Stepan, Ciolac, Beke, Glanczman, Schwartz, Zemler și Lakatos, cel mai bun compartiment al echipei dovedindu-se a fi linia sa de atac, în frunte cu internaționalul Schwartz³⁶.

După toate probabilitățile, informațiile din ziarul *Vestul* privind denumirea echipei combinate arădene și datele desfășurării partidelor dintre ***Ripensia*** și formația reprezentativă a orașului de pe malurile Mureșului sunt cele corecte,

³⁴ Idem, nr. 157, joi, 30 octombrie 1930, p. 2.

³⁵ Idem, nr. 162, miercuri, 5 noiembrie 1930, p. 2.

³⁶ Idem, nr. 173, miercuri, 19 noiembrie 1930, p. 2.

în cartea lui Alexiu existând unele neconcordanțe, datorate, în mod cert, unor greșeli de tipar.

Explicația împrejurărilor și a importanței apariției clubului **Ripensia** pe „firmamentul” fotbalului românesc se regăsește tot în paginile cotidianului *Vestul*: hărțuierile celor din conducerea centrală a fotbalului românesc, precum și exodul „așilor” **Chinezului** demonstau necesitatea trecerii la profesionism în această ramură sportivă, aflată în plină afirmare. De altfel, foarte mulți fotbaliști din zona de vest a țării, cu precădere de la **Chinezul**, dar și de la alte echipe timișorene care activau atunci, au ajuns la echipe profesioniste de la Budapesta. Deși fosta F.S.S.R. refuza să-i extrădeze pe jucătorii plecați în mod clandestin, Federația Ungară de Fotbal i-a legitimat, la diverse cluburi, cu precădere budapestane, pe „acești dezertori din cluburile noastre din țară”. F.I.F.A. devenise un veritabil arbitru al acestor „contre” fotbalistice, toate protestele F.S.S.R. la acest for dovedindu-se zadarnice, deoarece ungurii au adresat un protest similar comitetului F.I.F.A. împotriva jucătorilor Semler și Schwartz, care au decis, „după trei ani de pribegie”, să reprezinte culorile **Ripensiei** „în aceleași condițiuni (condiții – *n.n.*) ca aiurea...”. Prin prisma celor relatate se explică apariția primei echipe profesioniste din țara noastră, la Timișoara, un oraș modern și cosmopolit prin excelență: „... **Ripensia** a convins întreaga opinie sportivă că, într’adevăr, e menită să salveze footballul românesc din ghiarele decadenței... Incontestabil, **Ripensia** reprezintă o valoare...”³⁷.

Cotidianul bănățean anunța, cu emfază, la finele lunii noiembrie 1930, faptul că, încercând să determine, „după trei ani de așteptare, adevăratul nivel al fotbalului românesc”, și în urma debutului oficial de la Arad, încheiat cu un rezultat satisfăcător atât pentru jucători, cât și pentru spectatori, conducerea primei grupări profesioniste din țară miza pe un program sportiv destul de interesant pentru spectatori, realizat pe terenul **S.S. Banatul**, care fusese reparat complet, unde profesioniștii timișoreni urmau să se întâlnească cu echipa reprezentativă a Aradului, de fapt noua echipă profesionistă **Arădana**. Pentru partida amintită mai sus, se preconiza ca **Ripensia** să utilizeze următoarea formație: Zombory, Hoksary, Agner; Hrehuss; Dobay; Ciolac; Beke; Glanc(z) mann, Schwartz, Zemler, Lakatos. Spre surprinderea multora, însă, Dobay trebuia să joace pe poziția de mijlocăș centru, un post extrem de delicat. Meciul programat cu profesioniștii arădeni era precedat de amicalul dintre **Banatul** și **Rapid**³⁸.

În pofida capriciilor naturii, care au și determinat, de altfel, oprirea partidei la un moment dat, la 23 noiembrie 1930, *Vestul* consemna un rezultat frumos, care a provocat o reală satisfacție în rândul suporterilor timișoreni:

³⁷ Idem, nr. 176, sâmbătă, 22 noiembrie 1930, p. 2.

³⁸ Idem, nr. 178, luni, 24 noiembrie 1930, p. 3.

Ripensia–Arad 2:0 (0:0). Această reprezentativă a Aradului, alcătuită din cluburile **AAC**, **Gloria** și **Olimpia**, era mult mai puternică decât echipa combinată de la meciul precedent, însă, „când jocul era pe punctul de a deveni interesant, norii se apropiau furioși asupra terenului de joc, aducând cu ei vântul, urmat de ploaie, care, cu câteva minute mai târziu, a făcut imposibilă continuarea jocului”. De altfel, până în momentul în care natura s-a dezlănțuit, „câteva eșiri (ieșiri – *n.n.*) splendide ale profesioniștilor anunțau un joc frumos, ce neapărat se realiza dacă natura nu era atât de crudă”. Redactorii *Vestului* considerau că „la **Ripensia** au excelat Schwartz, Zemler, Hrehus și Ciolac, iar la **Arad** frații Barbu, Mikoczi și Sârbu (?)”, iar marcatorii celor două goluri, Zemler și Covaci, deveneau, în mod automat, „eroii” fotbalului timișorean³⁹.

La sfârșitul anului 1930, redactorii ziarului *Vestul* făceau bilanțul anului sportiv cu pricina, analizând, în mod pertinent, importanța profesionalismului în fotbalul românesc. Planul conducătorilor **Ripensiei** de a readuce foștii jucători ai **Chinezului** a eșuat, deoarece **Ripi** nu a reușit să angajeze, dintre foștii campioni naționali, decât pe Semler și pe internaționalul Schwartz din Seghedin, originar din Arad. Paradoxul era că **Ripensia** dispunea de bani suficienți, însă lipseau jucătorii. Până la urmă, organele federale au considerat necesară introducerea, în regulamentul fotbalului profesional, a modalităților de trecere a unui jucător dintr-o echipă amatoare într-una profesionistă, astfel încât formațiile echipelor amatoare se puteau menține neschimbate pe toată durata campionatului. Ca atare, s-a limitat, între 1 și 31 iulie, intervalul în care un jucător putea solicita Comisiei Centrale a fotbalului profesional, trecerea lui la profesionism, iar de la 1 august debuta faza de legitimare, care se efectua doar dacă jucătorul ce intenționa să devină profesionist putea prezenta acestei comisii raportul federației amatoare, constatându-se anularea calității de amator a jucătorului. Atunci când un jucător s-a făcut vinovat de violarea legilor amatorismului, jucând într-un club amator în schimbul unor retribuții materiale, acel jucător urma să fie declarat profesionist, de către Comisia Disciplinară a amatorilor: „...Faptul că **Ripensia** își completează (completează–*n.n.*) și actualmente efectivul cu elemente amatoare se explică prin excepția făcută pentru acest an, trecerile putându-se efectua până la 1 Martie ale anului 1931... Drumul spre restabilirea nivelului footballului de pe vremea **Chinezului** e deschis...”⁴⁰.

Așadar, partidele disputate de **Ripi** în compania unor echipe faimoase din țară și din străinătate în anul 1930 nu anunțau încă victoriile de mai târziu și reputația de care se va bucura echipa timișoreană până la finele deceniului patru al secolului trecut.

³⁹ Idem, nr. 179, miercuri, 26 noiembrie 1930, p. 2.

⁴⁰ *Vestul*, Timișoara, anul II, nr. 206, joi, 1 ianuarie 1931, p. 3.

Conform lui Sandu Ususan, anul 1931 a adus noi dificultăți pentru *Ripensia*, care nu a fost acceptată în campionatul intern, datorită caracterului său de echipă profesionistă, și nu a putut perfecta nici măcar partide amicale. La începutul lunii februarie, de pildă, s-a petrecut un fapt relevant: galben-roșii au propus o întrecere originală, cu echipele amatoare din Timișoara (8 meciuri în „Cupa *Ripensia*”), trofeul urmând a reveni formației care va reuși cel mai frumos joc în compania profesioniștilor; după prima partidă disputată, *Ripensia-Banatul*, încheiată cu scorul 9–3, echipa *Banatul* a fost admonestată în ședința biroului districtual, pentru că s-a întrecut cu o echipă profesionistă fără permisiunea comisiei districtuale. În egală măsură, *Ripensia* s-a confruntat și cu probleme financiare, fiind consemnate întârzieri la plata salariilor jucătorilor, însă niciun jucător nu și-a manifestat dorința de a părăsi echipa, în pofida ofertelor tentante existente deja. În final, conducerea *Ripensiei* a reușit să gestioneze situația și să organizeze un număr record de meciuri (29), fără nicio înfrângere. De asemenea, echipa timișoreană a mai avut și 19 meciuri internaționale, toate desfășurate în țară, dintre care a pierdut doar 7⁴¹.

Deci, fair-play-ul și calitatea reală a jocului prestat, fără niciun fel de ingerințe, pe care încerca, din răspuțeri, să le introducă *Ripensia* pe „scena” fotbalistică românească i-au adus o serie de probleme, inclusiv de natură financiară, soluționate treptat de conducerea clubului, iar echipa profesionistă timișoreană s-a impus net, pe plan intern și internațional, în cursul anului 1931.

La 22 februarie 1931, cotidianul *Vestul* consemna victoria netă a *Ripensiei* în fața echipei arădene *Olimpia*, cu scorul de 6:0 (la pauză, 3:0). La gazde, portarul Zombory a fost nevoit să intervină decisiv, de câteva ori, pentru a evita „încasarea” unui gol de către *Ripi*, fundașul Bürger a practicat, în mod surprinzător, un joc ineficient, însă linia mediană s-a dovedit, în final, cel mai bun compartiment al ripensiștilor, iar dintre înaintași, s-au impus Lakatos și Schwartz, ultimul descurcându-se „impecabil în delicatul post de centru înaintaș”. La oaspeți s-au remarcat, în special, Kiss, Barbu I și Barbu II, jucând destul de bine și Ciudean, Comloșan sau Cosma. Scorul a fost deschis de către Schwartz, în primul minut al jocului, al doilea și al treilea gol al *Ripensiei* fiind înscrise de către Zemler (min. 7) și, respectiv, Dobay (min. 16). În repriza secundă, după pauză, oaspeții au pus, uneori, în pericol poarta apărată de Zombory, însă norocul marcării unui gol i-a ocolit, fapt speculat de ripensiști,

⁴¹ Sandu Ususan, «*Ripensia*», primul club de fotbal profesionist din România (I), în *Fotbal vest*, Timișoara, anul 24, nr. 1102, 21–27 ianuarie 2014, p. 5.

care au reușit să fructifice toate ocaziile posibile, înscriind încă trei goluri între buturile porții arădene, prin Zemler (min. 8) și Schwartz (min. 15 și 28)⁴².

În aceeași zi (22 februarie 1931) s-a desfășurat, conform celor relatate de prestigiosul ziar bănățean, meciul amical **Ripensia-CAT**, încheiat cu scorul de 3:0 (la pauză, 2:0). Deși Dobay a fost introdus în teren doar la pauză, datorită întârzierii cu care și-a făcut apariția la meciul amintit, iar antrenorul profesioniștilor, Kertesz, a fost nevoit să schimbe tactica de joc în prima repriză, „la **Ripensia** tehnica a dat valoarea echipei, iar la **CAT** ambiția de joc a anihilat, în multe ocazii, ofensiva profesioniștilor”. Marcatorii **Ripensiei** au fost Zemler (două goluri), în minutele 18 și 28 din prima repriză, și, respectiv, Schwartz spre finalul partidei, pasele de gol aparținând lui Schwartz (minutul 18) și Beke (minutul 28)⁴³.

La sfârșitul lunii februarie 1931, *Vestul* prezenta, în termeni elogioși, revenirea lui Rudy Wetzer în orașul de pe Bega, după un scurt periplu în Capitală, și după ce părăsise clubul timișorean **Chinezul**, pentru a debuta sub culorile primei echipe profesioniste din România, **Ripensia**, unde își va dovedi calitățile care încântaseră, până nu demult, publicul din localitate⁴⁴.

Cronicle sportive ale cotidianului bănățean considerau că „toți se vor convinge că **Ripensia**, într-adevăr, tinde spre realizarea reminiscentelor din timpul glorios al **Chinezului**”, deoarece antrenorul lui **Ripi**, Kertesz, era „însărcinat și cu crearea talentelor, care, cu timpul, vor ferici echipa profesionistă”. Având programate, în intervalul 25 martie-14 mai 1931, meciuri cu echipele maghiare **Sabaria**, **Nemzeti**, **Bastya** și **Hungaria**, cu team-ul orădean **CAO**, cu celebra echipă bucureșteană **Unirea-Tricolor** și cu echipa iugoslavă **Beogradski**, profesioniștii ripensiști anunțau o renaștere rapidă a fotbalului românesc⁴⁵.

La 12 martie 1931, *Vestul* consemna succesul **Ripensiei** în meciul cu **TMTE**, cu scorul de 5:0 (la pauză, 2:0), în pofida terenului de joc aproape impracticabil. Golurile lui **Ripi** au fost marcate de către Schwartz (3), Lakatos și Beke, din team-ul profesionist ieșind în evidență Schwartz, Lakatos, Hrehuss și Ciolac, în timp ce „veteranului Rudy Wetzer nu i-a reușit debutul conform așteptărilor”⁴⁶.

De asemenea, la rubrica sportivă a *Vestului* se comenta, pe scurt, meciul dintre **Ripensia** și **Kadima**, disputat la 26 martie 1931, în care ripensiștii s-au impus cu un scor record, 11:0 (la pauză, 7:0). În prezența unui public destul

⁴² *Vestul*, Timișoara, anul II, nr. 250, miercuri, 25 februarie 1931, p. 3.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Vestul*, Timișoara, anul II, nr. 257, joi, 5 martie 1931, p. 3.

⁴⁵ *Idem*, nr. 261, luni, 9 martie 1931, p. 3.

⁴⁶ *Idem*, nr. 264, vineri, 13 martie 1931, p. 3.

de numeros, venit să vadă o înfruntare redutabilă, **Ripi** a oferit un joc frumos și eficient, plin de combinații reușite, dovedind superioritatea sa tehnică. Marcatorii **Ripensiei** au fost: Schwartz (7), Dobay, Semler, Beke și Ciolac⁴⁷.

În ciuda timpului nefavorabil, meciul dintre echipele **Ripensia** și **Liga de Vest**, desfășurat în ziua de 23 aprilie 1931, s-a încheiat cu scorul de 3:1 (la pauză, 1:0). În special în repriza I, linia de atac a profesioniștilor s-a dovedit foarte eficientă, sub conducerea internaționalului Sepi II. Echipa de amatori a marcat un singur gol, în repriza secundă, prin Buza. **Liga de Vest** a evoluat cu următoarea formație: Oszterman, Barta, Schwartz, Mayer (Bundi) (**Vulturii**), Tabac, Juhasz, Carte, Lakatos, Kiss, Musteți, Franțiu (Buza) (**Vulturii**). În schimb, **Ripensia** a aliniat o echipă alcătuită din Zombory, Bürger (Agner), Hoksary, Hrehuss, Deheleanu, Ciolac, Beke, Schwartz (Dobay), Sepi, Raffinsky și Zemler. Punctele **Ripensiei** au fost înscrise de Sepi (2) și Raffinsky, care a marcat din 11 metri⁴⁸.

Conform cotidianului *Vestul*, la 27 aprilie 1931 s-a desfășurat meciul dintre **Ripensia** și **Chinezul**, câștigat de „profesionali” cu scorul de 2:0 (la pauză, 0:0). Deși prima repriză nu le-a fost deloc favorabilă ripensiștilor, la pauză linia de atac a echipei a suferit modificări prin introducerea lui Lakatos și Schwartz în centru. Schwartz și-a dovedit, din nou, tehnicitatea, ambele goluri (primul, înscris de Zemler în minutul 13 al reprizei secunde și al doilea, marcat de Dobay în minutul 16 al aceleiași reprize) pornind de la pasele acestuia. Din echipa **Ripensiei** s-au afirmat Ciolac, Bürger și Hoksary, în vreme ce din echipa adversă s-a remarcat, cu precădere, Kohl⁴⁹.

Consider că **Ripensia** și-a stabilit, încă de la începutul anului 1931, ținte precise, pe care a reușit să le atingă, învingând – în majoritatea cazurilor, fără drept de apel – echipe importante din Banat și Crișana, inclusiv pe fosta „glorie” a fotbalului timișorean (**Chinezul**) și făcând o „figură” frumoasă în fața multor echipe prestigioase din zonă (cu precădere, din Ungaria și Iugoslavia). La aceste rezultate promițătoare ale lui **Ripi** a contribuit, fără îndoială, capacitatea antrenorului din momentul respectiv, Kertesz, de a legitima jucători valoroși, dar și scopul fiecăruia dintre ripensiști de a înscrie cel puțin un gol în plus față de echipa adversă.

Sandu Ususan susține faptul că, la data de 1 mai 1931, întreaga presă consemna prima apariție a **Ripensiei** la București: timișorenii s-au înfruntat cu echipa **Unirea Tricolor**, impunându-se cu scorul 4–3. A doua zi, **Ripensia** a întâlnit **naționala României**, câștigând partida cu 1–0, prin golul marcat de Schwartz. Formația învingătoare era alcătuită din: Zombory (accidentat

⁴⁷ Idem, nr. 276, vineri, 27 martie 1931, p. 3.

⁴⁸ Idem, nr. 299, duminică, 26 aprilie 1931, p. 3.

⁴⁹ Idem, nr. 301, miercuri, 29 aprilie 1931, p. 3.

pe parcursul jocului și înlocuit de Czinczer)–Hoksary, Bürger–Hrehuss, Raffinszky, Ciolac (Agner)–Beke, Dobay, Schwartz (accidentat, și el, la un moment dat, înlocuit cu Ciolac), Zemler, Lakatos⁵⁰.

După părerea mea, cele două meciuri ale **Ripensiei** desfășurate, pentru prima dată, în Capitală, aduceau–în fața publicului bucureștean–un stil cu totul diferit de joc, antrenant și spectaculos în egală măsură, prin tehnicitatea sa, și „demontau” o serie de zvonuri răutăcioase la adresa **Ripensiei**, vehiculate în diverse ziare și reviste sportive din țară.

Ziarul *Vestul* considera că **Ripensia** a apărut, și la Cluj, în cele două partide disputate la 31 mai 1931, cu ocazia Rusaliilor, hegemonia fotbalului bănățean. Deși a fost net superioară team-ului **România** din punct de vedere tehnic, meciul dintre cele două echipe s-a terminat cu scorul 4:4 (la pauză, 2:1). În schimb, în meciul cu **Universitatea**, încheiat cu scorul 3:2 (la pauză, 2:0), „superioritatea **Ripensiei** se explică prin însăși scorul 3:0, ce a fost menținut–până aproape de sfârșitul jocului–de team-ul nostru”. Pentru **Ripi** au marcat Schwartz (2) și Zemler, golurile echipei clujene fiind înscrise de către Deheleanu și Sepi⁵¹.

În baza informațiilor apărute în presa de epocă, se poate deduce faptul că dificultățile întâmpinate de echipa profesionistă timișoreană în meciurile cu reprezentativele clujene se datorează, parțial, și stilului agresiv de joc al celor din urmă, dar și unui public extrem de ostil. Nu putem elimina, totuși, din această „ecuație” teribilismul unora dintre „vedetele” lui **Ripi**, precum și ritmul inconstant de joc, greșeli care vor avea consecințe grave mai târziu.

Din păcate, disputele politice aprige ale vremii s-au mutat și în arenele sportive. Astfel, în iunie 1931, răspunzând unor acuzații nefondate la adresa **Ripensiei**, formulate în paginile ziarului bucureștean *Curentul*, cotidianul *Vestul* a demontat, rând pe rând, toate aceste acuzații, elogiind activitatea echipei profesioniste din orașul de pe Bega. În aceste aprecieri se pornea de la considerentul că, la Campionatul Mondial desfășurat în Uruguay, s-a demonstrat, fără putință de tăgadă, hegemonia Timișoarei în fotbalul românesc, echipa națională a României fiind alcătuită, preponderent, din timișoreni. Astfel, apariția clubului profesionist **Ripensia** se datora celor care au dus faima **Chinezului** dincolo de hotarele României, printre aceștia figurând dr. C. Lazăr, președintele **Ripensiei** care, în calitatea sa de administrator financiar, a dispus plătitura la timp a impozitelor pe spectacole sportive, precum și a impozitului global pe salariile jucătorilor clubului, banii plătiți pe acțiuni fiind utilizați strict pentru activitatea fotbalistică. De asemenea, profiturile rezultate în urma meciurilor au fost folosite pentru plata jucătorilor și pentru alte cheltuieli inerente organizării unor dispute fotbalistice. De altfel, ziarul

⁵⁰ Sandu Ususan, «*Ripensia*», *primul club de fotbal profesionist din România (I)*..., p. 5.

⁵¹ *Vestul*, Timișoara, anul II, nr. 329, joi, 4 iunie 1931, p. 2.

timișorean *Vestul* sublinia următoarele: „Perfidia acestor dușmani ai singurului club ce poate reprezenta, în străinătate, footballul (fotbalul – *n.n.*) românesc este nelimitată și e născută dintr-o convingere greșită, și anume: nu regimul de guvernare al național-țărăniștilor a creat **Ripensia**, ci însăși necesitatea unui football superior, ce poate concura cu cel din străinătate”⁵².

Consider că ziarele extremiste de dreapta din capitala României căutau să blameze chiar și ideea unui fotbal profesionist, folosind sloganurile specifice ideologiei pe care o reprezentau: corupția care începuse să „roadă” baza societății românești, afectând și modul de gestionare a fondurilor aflate la dispoziția cluburilor sportive, implicarea profundă a unor personalități politice în activitatea unor echipe faimoase de pe tot cuprinsul țării și, nu în ultimul rând, componența multietnică a unor echipe, în principal **Ripensia**, aparent dăunând intereselor românismului. Fără îndoială, presa democratică din Banat a dat, întotdeauna, o replică pe măsură la adresa ziarelor cu asemenea orientări.

Conform vestitului cotidian bănățean condus de Sever Bocu, la 19 iulie 1931, **Ripensia** a învins, cu mare dificultate, echipa **Muncitorii** cu scorul 4:3 (la pauză, 3:2). Jocul destul de slab al ripensiștilor se datorează faptului că aceștia își conservau energiile pentru turneul extern, preconizat a se desfășura în Polonia și, eventual, în Germania. Scorul partidei a fost deschis de către Lakatos, care, depășind linia de apărare a echipei adverse, a reușit să marcheze, în mod surprinzător, în minutul 10, iar Semler a înscris încă două goluri pentru **Ripensia**, în minutele 13 și 28. La finele primei reprize, Máte și Török, de la echipa **Muncitorii**, au înscris două goluri, beneficiind și de „ajutorul” portarului ripensist, Zombory, aflat într-o formă destul de proastă. În repriza secundă, roș-negrii au obținut egalarea prin Ianoși, însă ripensiștii, prin Semler, au fructificat o ocazie în minutul 25, marcând golul victoriei, iar meciul s-a încheiat cu 10 minute mai devreme, datorită întinericului. Deși noul centru-half al **Ripensiei**, Kotormanyi, venit de la **Chinezul**, nu se integrase, încă, destul de bine în jocul echipei profesioniste, la **Ripi** s-au afirmat Bürger, Agner, Beke, Semler și Lakatos. **Ripensia** a aliniat următoarea formație: Zombory, Bürger, Hoksary, Hrehuss, Kotormany, Agner, Beke, Semler (Carte), Wetzter (Semler), Raffinsky și Lakatos. În schimb, echipa **Muncitorii** era alcătuită din: Tanyistor, Antalescu, Molnar, Gerber, Juhász, Moravetz, Máte, Török, Ianoși, Stockschräger și Buza⁵³.

În condiții grele de joc, determinate de caniculă, în data de 26 iulie 1931 s-a desfășurat partida **Ripensia–Arad combinat**, finalizată cu scorul 5:0 (la pauză, 2:0), descrisă în paginile *Vestului*. **Combinata Aradului** era formată din jucători

⁵² Idem, nr. 333, luni, 8 iunie 1931, p. 3.

⁵³ Idem, nr. 368, joi, 23 iulie 1931, p. 2.

ai grupărilor **Gloria CFR, Olimpia** și **AAC**. Jocul **Ripensiei** la Arad i-a mulțumit pe deplin pe spectatori, în special în repriza secundă, caracterizată prin atacuri frecvente ale ripensiștilor la poarta adversă. Cotidianul băănățean consemna aspecte importante ale desfășurării meciului: la **Ripensia** a evoluat, deja, în calitate de centru înaintaș, Deheleanu, provenit de la **Universitatea Cluj**; dintre ripensiști s-au remarcat Zombory, Hrehuss, Ciolac, Beke, Schwartz și Lakatos; arădenii au practicat un joc frumos în prima repriză, când atacurile **Ripensiei** au fost, în general, anihilate, gazdele având și câteva ocazii mari la poarta lui Zombory, nefructificate până la urmă; în repriza secundă, oaspeții și-au impus superioritatea; scorul a fost deschis de către Schwartz în minutul 39, printr-o lovitură de la 20 metri; după ocazii repetate ale ambelor echipe, Beke a marcat, pentru ripensiști, al doilea gol din repriza I, mingea trecând deasupra portarului advers; după pauză, în minutul 22, o «bombă» a lui Raffinsky s-a oprit în plasa arădenilor, iar în minutul 23, Lakatos a transformat, cu capul, o pasă frumoasă trimisă de către Hrehuss; același Lakatos a stabilit, în minutul 33 al reprizei secunde, scorul final al partidei, în urma unui atac întreprins de către Deheleanu; **Ripensia** a evoluat pe teren în următoarea formație: Zombory, Bürger (Agner), Hoksary, Hrehuss, Raffinsky, Ciolac, Beke, Schwartz, Deheleanu, Zemler, Lakatos, în urma accidentării lui Bürger, în prima repriză, locul său a fost luat de Agner⁵⁴.

Ziarul *Vestul* consemnează faptul că, după meciul cu formația maghiară **Hungaria**, desfășurat la 4 august 1931, au intervenit mari transformări în echipa lui **Ripi**: Beke a fost suspendat pentru patru săptămâni, atât el, cât și Lakatos fiind pedepsiți și cu pierderea salariului pe jumătate de lună, pentru motivul că nu și-ar fi făcut datoria în timpul partidei cu echipa budapestană. S-a procedat, în egală măsură, la concedierea antrenorului ripensist, Kertész, deoarece acesta nu s-a dovedit, timp de 6 luni, un bun tactician, însă «Vili bácsi» solicita o sumă imensă de bani în cazul rezilierii contractului cu **Ripensia**. Pentru a rezolva această situație, conducerea team-ului profesionist timișorean l-a recomandat pe Kertész, în termeni elogioși, grupării iugoslave **Belgradski/Beogradski**. Wetzter urma să antreneze, în mod provizoriu, **Ripensia**, în vederea meciurilor echipei profesionale, desfășurate la Sibiu în viitorul apropiat, dar i-au fost impuse anumite condiții pe care, dacă acesta nu le respecta, trebuia concediat aproape imediat. Ziarul timișorean anunța și meciurile cu formațiile sibiene **Șoimii** și **HTV**, ultima ajungând în finala campionatului național, unde a fost învinsă, cu dificultate, de echipa **UDR**, la Reșița. Pentru partidele de la Sibiu, **Ripi** promitea să alinieze următorul „11”: Zombory, Bürger, Hoksary, Hrehuss, Raffinsky, Agner, Dobay, Schwartz,

⁵⁴ Idem, nr. 374, miercuri, 29 iulie 1931, p. 3.

Ciolac, Semler și Lakatos; în același timp, pe banca de rezerve figurau Crișan, Kotormány, precum și antrenorul „ad-hoc” al echipei profesioniste, Wetzer⁵⁵.

Conform cotidianului bănățean, în ziua de 10 august 1931, ripensiștii au jucat „magistral” la Sibiu, învingând net formația **HTV** cu scorul 8:1 (la pauză, 3:1), identic cu cel înregistrat în partida cu **Șoimii**, la 9 august. Imediat după ce au intrat pe teren, jucătorii **Ripensiei** au fost întâmpinați de fanfara militară din localitate și de ovațiile prelungite ale celor peste 1.500 de spectatori, încântați de meciul lui **Ripi** din ziua precedentă. Jocul a debutat cu ofensiva gazdelor, care au reușit, la fel ca în data de 9 august, să înscrie, prin Seibert, primul gol al partidei. Acest gol surprinzător a fost urmat de o revenire la fel de spectaculoasă a oaspeților, care au obținut egalarea în minutul 14, prin punctul marcat de Schwartz. Ofensiva echipei profesioniste timișorene s-a concretizat prin golurile înscrise în minutul 22, de către Zemler, și în minutul 37, de către Lakatos. În repriza secundă, **Ripensia** s-a confruntat cu un adversar epuizat, astfel încât a urmat, în mod firesc, o „ploaie” de goluri a echipei profesioniste timișorene: Schwartz (min. 5 și 35), Dobay (min. 10), Raffinsky (min. 22) și Zemler (min. 29). S-au prezentat, într-o formă excelentă, ripensiștii Hrehuss, Schwartz, Zemler și Wetzer, iar arbitrul meciului, lt. Vuia, s-a dovedit un autentic „cavaler al fluierului”. La Sibiu, **Ripensia** a aliniat următoarea formație: Zombory, Bürger, Hoksáry, Hrehuss, Raffinsky, Ciolac, Dobay, Schwartz, Wetzer, Semler, Lakatos⁵⁶.

Rubrica sportivă a ziarului *Vestul* relatează, pe larg, și despre meciul dintre **Ripensia** și **Ilisa**, desfășurat la 30 august 1931, încheiat cu scorul-record 12:2 (la pauză, 3:1). Deși, în prima repriză, „industriașii” au reușit să stopeze câteva atacuri-fulger ale ripensiștilor, după pauză s-a evidențiat tehnica superioară a echipei profesioniste timișorene: în compartimentul de atac, Rudy Wetzer a excelat, din nou, Semler a corespuns ca extremă-stângă, dar Schwartz a manifestat o neputință inexplicabilă; din partea **Ripensiei** au evoluat, de asemenea, satisfăcător pe teren Dobay, Beke, Hrehuss, Raffinsky, Agner și Zombory; la **Ilisa** au ieșit în evidență Klimek, Kaiser, Stetz și Fazekas; golurile ripensiștilor au fost marcate de Dobay (5), Wetzer (3), Semler (3) și Schwartz, iar ale „industriașilor” de către Fazekas și Stetz⁵⁷.

Foarte important pentru parcursul ulterior al **Ripensiei** s-a dovedit comunicatul Biroului Federației Române de Fotbal, prezentat în paginile cotidianului *Vestul*, la începutul lunii septembrie 1931. Datorită presiunilor exercitate de numeroase echipe care solicitau să intre în Divizia Națională și neavând criterii foarte clare de selectare a acestora, Biroul Federal a fost

⁵⁵ Idem, nr. 383, sâmbătă, 8 august 1931, p. 3.

⁵⁶ Idem, nr. 386, miercuri, 11 august 1931, p. 3.

⁵⁷ Idem, nr. 403, miercuri, 2 septembrie 1931, p. 2.

nevoit să amâne introducerea formulei Diviziei Naționale pentru sezonul 1932/33. În această divizie urmau să intre primele două grupări clasificate, în campionatele pe 1931/32, ale districtelor Arad, București, Cluj, Oradea Mare și Timișoara, precum și grupările campioane ale districtelor Brașov, Ploiești, Sibiu și Târgu Mureș, adică în total 14 grupări. Alte două grupări, desemnate de către Biroul Federal, la sfârșitul campionatului național 1931/32, trebuiau să se adauge acestora. În final, Divizia Națională trebuia să fie alcătuită din 16 grupări, împărțite în două serii. Pentru sezonul 1931/32, campionatul național urma să se dispute după formula meciurilor eliminatorii dintre campionii ligilor⁵⁸.

Sandu Ususan semnala faptul că bilanțul anului 1931 a fost unul pozitiv pentru prima echipă profesionistă din România. Astfel, din 48 de meciuri disputate, 34 au fost câștigate, *Ripensia* înscriind 183 de goluri. Cel mai eficient jucător al timișorenilor s-a dovedit Schwartz, cu 47 de goluri marcate. Acesta era palmaresul intern și internațional al *Ripensiei* la începutul anului 1932, când a fost acceptată în campionatul național⁵⁹.

La finele anului 1931, cotidianul *Vestul* lua în dezbatere un subiect destul de delicat, **noul statut al jucătorilor**. Anul 1931 era caracterizat prin aplicarea profesionalismului, apariția Diviziei Naționale, precum și reformarea sistemului de joc din România, după modelul italian; o grupare sportivă putea contracta și jucători profesioniști, alături de cei amatori; pe lângă un salariu fix, fiecare jucător profesionist trebuia să primească și prime calculate după calitatea performanței realizate de echipa sa; în schimbul acestor beneficii, jucătorul plătit era obligat să participe la toate antrenamentele, să se prezinte regulat la meciuri și să nu părăsească clubul decât în conformitate cu regulamentele în vigoare. Ziarul timișorean semnala „desființarea amatorismului dubios, ce mereu a constituit un obstacol pentru cluburi”, sistemul italian urmând să intre în vigoare după încheierea campionatelor districtuale; de asemenea, organele federale întocmeau, între timp, noul regulament de legitimare, în deplină concordanță cu noul statut al jucătorilor, iar negocierile în privința introducerii sistemului italian nu se puteau finaliza înaintea datei de 1 iulie 1932. Această modificare a regulamentelor venea și în întâmpinarea solicitărilor repetate ale conducerii clubului profesionist din orașul de pe malurile Begăi; conform redactorilor *Vestului*, zvonurile privind iminenta dezmembrare a singurei echipe profesioniste din România erau complet false, deoarece, deși introducerea sistemului de joc italian presupunea lichidarea profesionalismului, toți jucătorii clubului din capitala Banatului își păstrau statutul de profesioniști, iar speranțele cluburilor care doreau să achiziționeze

⁵⁸ Idem, nr. 410, miercuri, 9 septembrie 1931, p. 3.

⁵⁹ Sandu Ususan, «*Ripensia*», *primul club de fotbal profesionist din România (I)*..., p. 5.

ripensiști de certă valoare erau spulberate de faptul că „toți jucătorii **Ripensiei** au contracte pe 2 ani de zile”⁶⁰.

Iosif Dudăș sublinia faptul că, în anul competițional 1931–1932, atenția iubitorilor de sport din orașul de pe Bega s-a îndreptat, cu precădere, către **Ripensia**, deoarece, în campionatul districtual, doar două formații locale (**R.G.M.T.** și **I.L.S.A.**) au reușit, de câteva ori, să bucure spectatorii, scopul meciurilor organizate în această perioadă, de către **Ripi**, fiind „cristalizarea și omogenizarea unei formații de bază care, în campionatul diviziei naționale A, să fie capabilă de rezultate bune, refacerea prestigiului de care s-a bucurat Timișoara înainte de alunecarea **Chinezului** pe panta mediocrității”⁶¹.

După părerea mea, în a doua jumătate a anului 1931, **Ripensia** a dovedit aceeași tehnicitate în joc, preferând o serie de amicaluri sau de meciuri oficiale în compania unor adversari destul de redutabili, ca preambul al unor „confruntări” cu echipe prestigioase din străinătate. Eșecurile produse în câteva partide cu echipele maghiare au determinat luarea unor măsuri aspre la adresa câtorva jucători și chiar a antrenorului Kertész, al cărui contract cuprindea clauze destul de complicate, în cazul demiterii sale. Destinul fotbalistic al **Ripensiei** a fost marcat de amânarea înființării Diviziei Naționale și de noul statut al jucătorilor, prin introducerea semiamatorismului. Noul sistem de joc, care îl copia pe cel italian, nu a dus, totuși, la desființarea singurei echipe profesioniste din România, **Ripensia**, spulberându-se, astfel, intențiile multora dintre rivalii săi în plan sportiv și chiar politic, deoarece **Ripi** era văzută, de multe ori, ca o „creație” a național-țărăniștilor și un „refugiu” sportiv al liderului bănățean al P.N.Ț., Sever Bocu.

Tot la finele anului 1931, *Vestul* semnală punerea, pe baze sociale, a lui **Ripi**, datorită situației sale destul de precare: în schimbul unei cotizații lunare, un membru al clubului avea acces liber la teren, putând ocupa locul indicat de direcțiune, în funcție de contribuția proprie; pentru o cotizație lunară de 40 de lei se asigura intrarea liberă pe locurile destinate studenților; pentru o cotizație lunară de 60 de lei se puteau ocupa locuri în tribună; pentru o cotizație lunară de 80 de lei se puteau obține locuri în lojele «Corso»; pentru o cotizație lunară de 100 de lei se puteau urmări meciurile pe tribună, în locuri de șezut; în urma achitării unei cotizații lunare de 120 de lei, membrii aveau asigurate locuri libere în lojele tribune. Prin această amplă reformă se viza, pe de o parte, „sudarea” legăturilor dintre suporterii timișoreni și clubul profesionist, ceea ce ducea, în mod inevitabil, la progresul **Ripensiei**, „iar, pe de altă parte, o comunitate de oameni ce acționează pentru un scop sportiv va conține, cu

⁶⁰ *Vestul*, Timișoara, anul II, nr. 419, joi, 31 decembrie 1931, p. 3.

⁶¹ Iosif Dudăș, *Timișoara, leagănul fotbalului românesc*, Timișoara, Consiliul Județean pentru Educație Fizică și Sport Timiș, 1971, p. 84.

timpul, cele mai disciplinate elemente ale societății. Dar nu numai atât, căci, cât de ușor se pot realiza performanțe, dacă un club dispune de un hinterland puternic, această afirmare putând-o exemplifica cu poporul italian, care este un trup și suflet pentru footballul (fotbalul – *n.n.*) lor”⁶².

După părerea mea, **Ripensia** a copiat, la rândul său, unele aspecte ale activității fotbalistice din Italia, introducând, la finele anului 1931, *legitimația de membru al clubului*. Prin această legitimație, conducerea lui **Ripi** anunța o coeziune mai puternică între echipă și suporterii săi, prețuri mai avantajoase la toate meciurile sale, reușind să atenueze blocajul financiar în care intrase în ultima perioadă.

De altfel, până în anul 1932, echipa timișoreană avea un palmares demn de invidiat și se pregătea pentru intrarea pe marea scenă a fotbalului românesc și mondial.

Concluzii. Creată în scopul revigorării fotbalului bănățean și românesc, **Ripensia**, primul club profesionist din țara noastră, se anunța un demn înlocuitor al **Chinezului**, a cărui „stea” se apropia, tot mai mult, de apus. Încă de la început, **Ripi** a avut multe obstacole de depășit: modificările frecvente survenite în legislația sportivă; atitudinea, de multe ori, discriminatorie din partea organismelor de conducere ale fotbalului românesc; încercările unor grupări ardelenne sau bucureștene de a-i „fura” jucătorii; legitimarea unor jucători; ostilitatea publicului și chiar a organelor de ordine, în anumite situații; atacurile antisemite sau îndreptate împotriva caracterului multiethnic al echipei timișorene; influența, în general, negativă a factorului politic asupra funcționării clubului; situația financiară destul de precară, în anumite etape ale existenței sale ș.a.m.d. Reușind să depășească, destul de rapid, majoritatea obstacolelor precizate mai sus, **Ripensia** a devenit o echipă fanion a fotbalului românesc, obținând, de câteva ori, titlul de campioană națională sau câștigând Cupa României, pe lângă faptul că a reprezentat, cu succes, peste hotare culorile clubului sau chiar ale Naționalei.

Ripensia a parcurs mai multe etape în evoluția sa, fiecareia fiindu-i consacrat un subcapitol aparte în referatul de față. Se constată, încă de la început, influența organismelor centrale sau regionale care coordonau activitatea sportivă din România asupra evoluției **Ripensiei**; în primul rând este vorba despre *Federațiunea Societăților Sportive din România–F.S.S.R.* și *Federația Română de Football Asociație*. În egală măsură, s-a declanșat, destul de rapid, o competiție deschisă între amatorism și profesionism, cu precădere în

⁶² *Vestul*, Timișoara, anul III, nr. 424, miercuri, 6 ianuarie 1932, p. 2.

trei ramuri sportive (box, tenis și fotbal). „Demonul fotbalului” i-a stăpânit pe toți jucătorii lui **Ripi**, prietenia dintre ei prelungindu-se și dincolo de terenul de joc, însă, din păcate, nu întotdeauna stilul tehnic de joc și fulminantul „sfert de oră”, în care erau capabili să „lupte” până la completa extenuare fizică, s-a dovedit „o rețetă de succes”. Fluctuațiile în jocul **Ripensiei**, existente încă de la început, dar cu efecte grave resimțite mult mai târziu, la care se adaugă îmbătrânirea „greilor” acesteia și sudarea incompletă a jocului tinerei generații, a adus multe dezamăgiri fanilor echipei profesioniste timișorene. Nu pot fi omise, dintre cauzele decăderii sale, nici erorile de arbitraj, de multe ori voite, care dezavantajau clar **Ripensia**, nici dese schimbări de antrenori sau modificările survenite în legislația aferentă. La toate acestea se adăugau, fără îndoială, și presiunile altor cluburi, unele chiar timișorene, de a prelua o parte dintre jucătorii faimoși ai lui **Ripi**, în vederea construirii unei alternative fotbalistice viabile la aceasta.

La început, nereglementarea foarte precisă a *profesionalismului*, de către organisme abilitate, a împiedicat participarea **Ripensiei** la campionatul național.

Constituită pe „ruinele” unei foste glorii a fotbalului bănățean și românesc (**Chinezul**), **Ripensia** s-a confruntat, inițial, cu multiple probleme financiare și organizatorice, soluționate, în final, prin grija președintelui său, dr. Cornel Lazăr.

Inaugurarea arenei de sport a *C.Ș. Electrica*, de la Uzina Electrică din Timișoara, la 4 mai 1930, a oferit cadrul logistic pentru desfășurarea mai multor meciuri de fotbal ale **Ripensiei** și ale altor echipe din orașul de pe Bega.

Un alt moment important, de data aceasta de natură organizatorică, l-a constituit formarea **Ligii profesioniste din România**, coordonată de unii membri ai conducerii clubului **Ripensia**, în frunte cu dr. C. Lazăr.

La finele anului 1930, **Ripensia** încerca să recupereze foștii „ași” ai **Chinezului**, care părăsiseră clandestin România, pentru a juca sub culorile unor cluburi profesioniste din Ungaria, utilizând toate pârghiile legale și apelând, uneori, la „coarda sensibilă” a acestora: legăturile „invizibile” cu orașul natal.

În 1930, la doi ani de la constituirea sa oficială, **Ripensia** își făcea „încălzirea”, prin meciuri disputate în țară și străinătate, pentru „intrarea” pe „marea scenă” a fotbalului românesc și european.

După o serie de victorii, dar și câteva înfrângeri „usturătoare”, înregistrate de **Ripensia** în anul 1931, explicate anterior, **noul statut al jucătorilor**, inspirat de modelul italian, deschidea drumul **Ripensiei** spre Divizia Națională, un drum sinuos, cu multe sincope, dezamăgiri și speranțe, pe care va pași, „cu capul sus”, până la noile reglementări în domeniu, apărute în preajma declanșării celui de-Al Doilea Război Mondial. De asemenea, introducerea

legitimației de membru a clubului, tot după model italian, a scos *Ripensia* din blocajul financiar în care intrase.

Anteproiectul Diviziei Naționale, constituită după model italian, înmănat ligilor de profil din țară la începutul lunii martie 1932, conținea reglementări importante pentru fotbalul românesc, care afectau—în mod direct—și echipa profesionistă timișoreană. Cu toate acestea, concurența dintre amatorism și profesionalism sportiv nu a „îmbrăcat”, decât rareori, „haina” fair-play-ului.

Anul 1932 a consacrat, de altfel, și practica transferurilor temporare ale unor jucători de valoare la cluburi prestigioase din străinătate, acțiune inițiată sub egida Federației Române de Fotbal, de pe urma căreia *Ripensia*, dar și alte echipe românești de fotbal de prim rang, și-au „rotunjit” veniturile.

Chiar și suveranul de atunci al României, Carol al II-lea, fascinat de stilul de joc al *Ripensiei*, promitea să se implice, în mod activ, în rezolvarea formalităților legale de înscriere a echipei profesioniste, provenită din urbea de pe Bega, în Divizia Națională.

Încă de la început, stilul de joc fluctuant și, uneori, „vedetist” al ripensiștilor a adus eșecuri răsunătoare și neașteptate pentru echipa profesionistă timișoreană, conștientă de valoarea sa incontestabilă.

Întrepătrunderea dintre politică și fotbal, care va deveni, destul de curând, „sportul rege”, era determinată atunci, mai degrabă, de pasiunea unor oameni politici bănățeni aflați la putere pentru sportul „cu balonul rotund”, ulterior aceștia fiind acuzați de „interese oculte”.

Aprecierile răutăcioase la adresa *Ripensiei* nu au încetat să apară pe tot parcursul existenței sale, având motivații multiple, generate, în special, de stilul de joc aparte al echipei profesioniste timișorene, dar și de renumele jucătorilor săi în plan intern și internațional.

Participarea *Ripensiei* la unele meciuri de antrenament, înaintea deschiderii diferitelor ediții ale campionatului național, chiar și la întreceri regionale de tradiție, precum cupele „Hutchinson” și „Ferdinand”, s-au dovedit benefice pentru sudarea team-ului profesionist timișorean.

Bibliografie

Surse inedite

Deheleanu, Vasile, *Echipa de fotbal «F.C. Ripensia»*, material dactilografiat, 1 martie 1984.

Surse editate. Lucrări generale și speciale

Alexiu, Cristofor Cristi, *Ripensia. Nostalgii fotbalistice*, Editura Helicon, Timișoara, 1992.

Basse, Pierre-Louis (coord.), *Larousse. Enciclopedia fotbalului*, Grupul Editorial RAO, București, 2002.

Broșura *F.C. Ripensia Timișoara (1928). Un club autentic*.

Chirilă, Ioan, Ionescu, Mihai, *Un veac de fotbal românesc*, Editura Fundației PRO, București, 1999.

Dudăș, Iosif, *Timișoara, leagănul fotbalului românesc*, Consiliul Județean pentru Educație Fizică și Sport Timiș, Timișoara, 1971.

Enciclopedia educației fizice și sportului din România, vol. I (*Federații naționale: istoric, retrospectivă în imagini, figuri reprezentative*), Aramis Print, București, 2002.

Enciclopedia educației fizice și sportului din România, vol. III (*Legislație. Structuri organizatorice. Realizări originale teoretice și aplicative. Mass-media. Baza materială*), Aramis Print, București, 2002.

Fotbal vest, Timișoara, 2014.

Ghibu, Emil, Todan, Ion, *Sportul românesc de-a lungul anilor. O istorie a sportului din România*, Editura Stadion, București, 1970.

Popa, Gheorghe, Boiț, Viorel, *Fotbal. «A.S. Politehnica Timișoara»: 04.12.1921–04.12.2001*, Editura Mirton, Timișoara, 2001.

Popa, Gheorghe, *Gloria zilelor de ieri. O istorie romanțată a fotbalului de la «Poli Timișoara» în cei 85 de ani de existență*, Editura Mirton, Timișoara, 2006.

ProSport, București, 2001.

Vestul, Timișoara, 1930–1932.